

5.2. Organizační struktura národního hospodářství

Počet ekonomických subjektů registrovaných na území Královéhradeckého kraje ve sledovaném období meziročně narůstal. Nutno však konstatovat, že po bouřlivém vývoji na počátku 90. let se situace značně uklidnila. Jestliže v roce 2000 bylo v kraji registrováno 196,6 ekonomických subjektů na 1000 obyvatel středního stavu, v roce 2001 přesáhl jejich počet hranici 200 subjektů a v roce 2004 připadalo na 1000 obyvatel 223,6 firem, organizací a dalších subjektů. Důvodem byl na jedné straně snižující se počet obyvatel a na druhé straně, a to především, rostoucí počet ekonomických subjektů. Mezi roky 2000 a 2004 jich přibýlo téměř 13 %, průměrný meziroční nárůst se pohyboval okolo 3 %.

Z tabulky struktury subjektů **podle právní formy** je zřejmé, že více než osmdesátiprocentní podíl tvořily fyzické osoby. V této skupině pak měly největší zastoupení fyzické osoby podnikající podle živnostenského zákona nezapsané v obchodním rejstříku, kterých bylo v roce 2004 zaregistrováno 87 243. Významnou složkou skupiny byli samostatně hospodařící rolníci nezapsaní v obchodním rejstříku (více než 7,5 tisíc) a téměř 6 tisíc fyzických osob podnikajících podle jiných zákonů než živnostenského a zákona o zemědělství nezapsaných v obchodním rejstříku. Necelou dvanáctinu celkového počtu registrovaných ekonomických subjektů tvořily obchodní společnosti, z toho nejvíce bylo zaregistrováno společností s ručením omezeným (8 420 v roce 2004). Počet akciových společností se pohyboval kolem 700. Nejprudší pokles počtu zaznamenaly státní podniky. Ještě v roce 2000 jich bylo na území kraje zaregistrováno 70, v roce 2004 už pouze 39. Naopak významně, o 33,5 %, vzrostl počet subjektů s právní formou zahraniční osoba. Při průměrném ročním tempu nárůstu 7,5 % se jejich počet v roce 2004 vyšplhal na 2 111, i když ve struktuře celkového počtu subjektů zaujímaly podíl pouze 1,7 %.

Tab. 5.2.1 Registrované subjekty podle právní formy

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Registrované subjekty celkem	108 377	111 450	116 262	121 334	122 313	12,9	3,1	100,0	100,0
z toho:									
fyzické osoby	91 854	94 122	98 331	101 682	101 743	10,8	2,6	84,8	83,2
obchodní společnosti	8 375	8 775	8 940	9 202	9 574	14,3	3,4	7,7	7,8
družstva	549	560	565	572	578	5,3	1,3	0,5	0,5
zahraniční osoby	1 581	1 583	1 684	1 886	2 111	33,5	7,5	1,5	1,7
sdržení	2 555	2 604	2 783	2 815	2 945	15,3	3,6	2,4	2,4

Z pohledu meziokresního srovnání byla téměř třetina ekonomických subjektů zaregistrována v okrese Hradec Králové, samozřejmě z drtivé většiny v krajském městě. Následovaly okresy Trutnov, Náchod, Jičín a Rychnov nad Kněžnou, ve kterém mělo sídlo necelých 14 % z celkového počtu v kraji. Stejně pořadí okresů zaujímaly obchodní společnosti a soukromí podnikatelé. Jiná byla situace u zemědělských podnikatelů a samostatně hospodařících rolníků. Těch bylo nejvíce registrováno v okrese Náchod, následovaly okresy Rychnov nad Kněžnou, Hradec Králové, Jičín a Trutnov. V porovnání s ostatními kraji republiky se počtem ekonomických subjektů v roce 2004 zařadil náš kraj na 10. místo a na počtu subjektů v České republice se podílel 5,2 %.

Registr ekonomických subjektů je velice dynamická databáze, nové subjekty do ní vstupují, jiné naopak zanikají. V roce 2004 na 4 015 vzniklých subjektů zaniklo 2 356 jednotek. Největší počet je u fyzických osob nezapsaných v obchodním rejstříku, kterých v tomto roce vzniklo 2 638 a zaniklo 1 843. Společností s ručením omezeným vzniklo 549, zaniklo 147.

Struktura subjektů **podle kategorie počtu zaměstnanců** zaznamenala největší změny u kategorie bez zaměstnanců a u kategorie 1 – 5 zaměstnanců. V prvním případě jejich podíl vzrostl z 40,5 % v roce 2000 na 52,5 % v roce 2004, ve druhém případě naopak klesl z 34,2 % na 16,8 %. K poklesu mezi roky 2003 a 2004 však došlo u obou těchto kategorií. Souvisí to s novými daňovými zákony, které stanovují minimální daň. Rostoucí daňová zátěž, zvýšené odvody na pojistném a pokračující růst cen vstupů ztížily podmínky pro podnikání do takové míry, že pro řadu podnikatelů přestalo být rentabilní. S přibývajícím počtem zaměstnanců podíl subjektů na jejich celkovém počtu klesá. Z hlediska počtu zaměstnanců největší subjekt v kraji, Fakultní nemocnice Hradec Králové, spadá do kategorie 4 000 – 4 999 zaměstnanců. Podle odvětví národního hospodářství a kategorie počtu zaměstnanců bylo nejvíce „velkých podniků“ (s 250 a více

zaměstnanci) registrováno v průmyslu (64 podniků z celkového počtu 94 v této kategorii podle počtu zaměstnanců).

Největší podíl na zaměstnanosti v regionu měly obchodní společnosti. Z celkového počtu 9 574 obchodních společností v roce 2004 mělo 72 těchto subjektů 250 a více zaměstnanců, tj. práci v nich našlo minimálně 18 tisíc osob. V kraji bylo v posledním sledovaném roce registrováno také 3 347 zahraničních subjektů.

Tab. 5.2.2 Registrované subjekty podle počtu zaměstnanců

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Registrované subjekty celkem	108 377	111 450	116 262	121 334	122 313	12,9	3,1	100,0	100,0
v tom s počtem zaměstnanců:									
neuvedeno	22 706	15 026	14 871	25 783	32 716	44,1	9,6	21,0	26,7
bez zaměstnanců	43 852	69 727	75 126	69 274	64 229	46,5	10,0	40,5	52,5
1 - 5	37 020	22 101	21 734	21 504	20 551	-44,5	-13,7	34,2	16,8
6 - 19	3 086	2 933	2 876	3 051	3 051	-1,1	-0,3	2,8	2,5
20 - 49	1 029	973	998	1 067	1 089	5,8	1,4	0,9	0,9
50 - 99	367	375	355	362	374	1,9	0,5	0,3	0,3
100 - 199	186	187	176	172	177	-4,8	-1,2	0,2	0,1
200 - 499	88	83	83	79	83	-5,7	-1,5	0,1	0,1
500 - 999	33	34	32	32	34	3,0	0,7	0,0	0,0
1 000 a více	10	11	11	10	9	-10,0	-2,6	0,0	0,0

Počet živnostníků (zapsaných i nezapsaných v obchodním rejstříku) každoročně narůstal, od roku 2000 téměř o 10 tisíc (z počtu 78 232 v roce 2000 na 88 077 v roce 2004). V roce 2004 mělo pozastavenou činnost 16 014 subjektů, z toho velká většina (15 952) byli právě živnostníci.

Tab. 5.2.3 Registrované subjekty podle převažující činnosti

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Registrované subjekty celkem	108 377	111 450	116 262	121 334	122 313	12,9	3,1	100,0	100,0
z toho:									
zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov	9 382	9 490	9 673	9 880	9 955	6,1	1,5	8,7	8,1
průmysl celkem	15 924	16 654	17 380	17 894	17 787	11,7	2,8	14,7	14,5
stavebnictví	11 870	11 881	12 813	13 705	14 277	20,3	4,7	11,0	11,7
obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost	31 796	31 897	32 686	33 061	32 475	2,1	0,5	29,3	26,6
ubytování a stravování	6 266	6 557	6 844	7 221	7 487	19,5	4,6	5,8	6,1
doprava, skladování a spoje	3 412	3 732	3 689	3 750	3 687	8,1	2,0	3,1	3,0
finanční zprostředkování	3 857	3 749	3 713	3 693	3 681	-4,6	-1,2	3,6	3,0
činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu	13 043	14 071	15 366	17 008	17 652	35,3	7,9	12,0	14,4
veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení	930	923	938	945	895	-3,8	-1,0	0,9	0,7
vzdělávání	1 209	1 306	1 447	1 863	1 868	54,5	11,5	1,1	1,5
zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti	1 798	1 816	1 856	1 947	1 950	8,5	2,0	1,7	1,6
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	8 887	9 371	9 855	10 365	10 597	19,2	4,5	8,2	8,7

Počet samostatně hospodařících rolníků zůstal konstantní a po všechny sledované roky se pohyboval okolo 7 900 rolníků (v roce 2004 včetně zemědělských podnikatelů). Z celkového počtu 7 889 rolníků v roce 2004 jich 510 obhospodařovalo zemědělskou půdu o rozloze větší než 20 hektarů. Při mezikrajském porovnání relativní hodnoty počtu samostatně hospodařících rolníků a zemědělských podnikatelů v roce 2004 na 1000 obyvatel středního stavu zaujímal náš kraj počtem 14,4 rolníků třetí místo za kraji Vysočinou a Zlínským. Na

druhém konci pořadí se nacházela Praha, kde bylo logicky registrováno relativně nejméně zemědělců (1,2 subjektů na 1000 obyvatel). Při přepočtu velikosti osevní plochy k 31. 5. 2004 na jednoho samostatně hospodařícího rolníka se kraj hodnotou 22,1 hektarů zařadil na 10. místo mezi 14 kraji, když průměr za Českou republiku činil 26,7 hektarů na jednoho rolníka.

Statistická jednotka typu podnik je subjekt, který podle informací ze statistických zjišťování nebo z administrativních zdrojů vykazuje ekonomickou činnost, čili je aktivní. Takových bylo v kraji v roce 2004 zjištěno 69 502, čili 56,8 % z celkového počtu. Z okresního pohledu bylo nejvíce aktivních subjektů na Trutnovsku (59,5 %), nejméně na Rychnovsku (52,6 %).

Místní jednotka je podnik nebo jeho část (dílna, obchod, kancelář, sklad, apod.) trvale umístěný v identifikovatelném místě na území České republiky, vyjádřeném adresou. V tomto místě nebo z tohoto místa jsou vykonávány ekonomické činnosti, které provádí jeden nebo více zaměstnanců téhož podniku. Každý podnik má alespoň jednu místní jednotku. V Královéhradeckém kraji bylo v roce 2004 3 067 místních jednotek s 56 065 zaměstnanci. Z tohoto počtu bylo 1 652 místních jednotek (29 643 zaměstnanců), patřících podnikům se sídlem v kraji a členěných na místní jednotky, a 1 415 místních jednotek (26 422 zaměstnanců) podniků sídlících mimo kraj. Podniky, u kterých je činnost vykonávána pouze v sídle podniku, se na místní jednotky nečlení a ve výše uvedených hodnotách nejsou zahrnuty. Počet podniků se sídlem v Královéhradeckém kraji a členěných na místní jednotky v roce 2004 činil 1 126.